

IZ ISTORIJE KRIVIČNIH NAUKA

ОДЛУКА ОПШТЕ СЕДНИЦЕ КАСАЦИОНОГА СУДА, САУЧЕСНИШТВО НЕЧИЊЕЊЕМ

748. Помоћ коју саучесник чини главном кривцу не мора бити искључиво у активном делању саучеснику.*

Касациони Суд примедбама Бр. 4377. од 26. априла, 1904. год, поништио је пресуду Апелационога суда Бр. 1577. од 8. априла, 1904. год, нашавши да не одговара закону, јер је Апелациони Суд погрешно, што је одобрио пресуду првостепенога суда и оним њеним делом, којим се утврђује, да је оптужена Ђурђија саучесник по тач. 2. §. 46. Казн. Зак. у извршењу дела из §. 155. Казн. Зак. над Симом, кад се чињеним исљењењем по овом оптужењу то саучешће није могло ни у колико доказати.

И по науци и по одредбама главе III Казн. Зак. где наш законодавац говори о саучесницима при злочинствима и преступљењима, саучесништво при овим делима у главном може бити тројако:

а.), Активно помагање главном кривцу – извршиоцу – ма у ком облику, пре извршења кривичног дела и при самом извршењу кривичног дела, било подстрекивањем било набављањем оруђа за извршење дела, било личним учешћем пре, или при самоме извршењу кривичног дела, – §§. 46. и 47. а. Казн. Зак.

б.), Активно помагање главном кривцу ма у ком облику, да га не постигне казна за извршено кривично дело или да му обезбеди корист до које је дошао извршењем кривичног дела, кад се за то помагач договорио са главним кривцем пре извршења дела, – §. 49. Казн. Зак.

в.), Активно помагање главном кривцу, да га по извршеном кривичном делу не постигне казна или да сачува корист до које је дошао извршењем кривичног дела, кад се помагач за то није договорио пре извршења кривичног дела нити при самом извршењу истога, – §. 50. Казн. Зак.

Из свега овога види се да је по нашем Казн. Законику главни услов за постојање свих врста саучешћа у кривичним делима: активно помагање главном кривцу; и чим се за једно лице не може поуздано утврдити да је било активан помагач главном кривцу при каквоме злочинству или преступљењу ту онда не може бити ни говора о његовом саучешћу при дотичном кривичном делу. Тај главни услов за сва саучешћа тражи се и за постајање дела саучешћа из тач. 2. §. 46. Казн. Зак.

Према томе, кад се види из акта овог оптужења а нарочито из исказа оптужене Ђурђије, на протоколу код полицијске власти под Бр. 8149. који се исказ највише и ставља на терет оптужене Ђурђије, да је она признала само то, да је знала да ће оптужени Ђорђе, да убије покојног Симу, јер јој је то оптужени Ђорђе казао пред само убиство, кад је дошао кући да узме пушку и да јој каже да му као његова газдарица

* Одлуке опште седнице Касационога суда, део седми (средно: Гојко Никетић), Београд, 1924, стр. 5–9.

код које је служио, спреми пет банака од његове зарадњ, те да ту суму да лицима која су по његовом казивању имала да изврше убиство њенога мужа Симе, а она све то слушала ћутећи, и са своје стране ни у колико није активно утицала на решеност оптуженог Ђорђа да изврши намеравано убиство, нити је пак утицала на покојног Симу, да иде или не иде у бостан где му се спрема убиство; а ово се признање оптужене Ђурђије према одредбама §§. 227. и 228. Крив. Суд, Пост. има узети у целости својој онако како је исказано, – онда је Апелациони као и Првостепени Суд са свим произвољно и противно резултату чињеног ислеђења утврдио, да је оптужена Ђурђија била саучесник оптуженог Ђорђа при убиству њенога мужа покојног Симе.

Кад са наведених разлога оптужена Ђурђија не може одговарати за ово убиство као саучесник оптуженог Ђорђа, а међутим, њеним признањем и осталим ислеђењем по овом оптужењу утврђено је, да је она знала: ко ће, кад, како, и на ком месту извршити убиство њенога мужа, па ипак са своје стране ништа није учинила да се извршење тога дела осујети, онда нека суд размисли: да ли у тој нерадњи и прећутном допуштању да се њен муж убије не стоји дело из §. 51. Казн. Зак. са отежицама из тач. 4. §. 65. Казн. Зак. у вези §. 108. Грађ. Зак. па према нађеном стању ствари и своју одлуку донесе.

Апелациони Суд не усвоји ове примедбе, већ под Бр. 1946. од 3. маја, 1904. год, да следеће противразлоге:

И по науци и по одредбама нашег Казн. Законика радња, која чини појам кривичнога дела, ма да је обично позитивна, може бити и негативна, може кривично дело бити, дакле, и у нерадњи, у пропуштању онога што смо чинити дужни. Ово је тако јасно, да Апелациони Суд налази, да није потребно наводити и примерима то нарочито утврђивати. Већ према овоме природно је, да и саучешће у злочину или преступу не мора увек бити у активном помагању главном кривцу. Да ни по науци ни по одредбама нашег Казн. Законика није саучешће само у активном помагању главном кривцу, ево потврде:

Др Франц Лист у своме уџбенику казног права вели: „не подлежи никаквој суњи да се помагање (у извршењу кажњивог дела) може извршити и нечињењем, ако постоји дужност на чињење”.

Излажући врсте указивања помоћи од стране саучесника Др Хуго Мајер у своме уџбенику казног права (стр. 251. и 252, издање од 1895. год.) вели, да може бити помоћ позитивна и негативна, према томе, да ли се указује позитивним делањем или пропуштањем да се нешто уради, у ком случају вели, важе оне претпоставке које и за деликте из нерадње.

Цео §. 46. нашег Казн. Зак. само је превод §. 34. Пруског Казног Законика од 14. априла, 1851. год, па и тач. 2. нашег §. 46. истоветна је са пруском тач. 2. §. 34. Познати и много употребљавани коментатор пруског законика Ф. К. Опенхоф, коментаришући ту законску одредбу (стр. 81. треће издање), вели: У опште кривично правну одговорност порађа само радња а не нерадња, али се и од тога чини изузетак, кад ко по неком нарочитом правном основу, на пример по основу закона, уговора и т. д. има права на делање наше, па онда Опенхоф упућује читаоца на страну 92, овога истога дела, где, тумачећи реч „радња” која је у пруском тексту тач. 2. §. 34. употребљена, вели да се из те речи „не може извести, као да указивање помоћи треба да буде само у позитивном чињењу, већ се она шта више може указивати и намерним пропуштањем, да се учини нешто, што нам је (по закону или уговору) у дужности учинити”. Ту сад Опенхоф наводи пример, па каже: на пример, не хтедне закључати врата да би извесни могао крађу извршити.

Апелациони Суд према овоме, налази, да је несумњиво да помоћ, коју саучесник чини главном кривцу, не мора бити искључиво у активном делању саучесникову ни по нашем закону, и ако се примедбама одељења противно тврди, и да саучесник, и тада остаје саучесник, ако пропусти учинити нешто, што је дужан био учинити и тиме намерно знајући потпомогне кривца, или му олакша извршење, како наш закон каже.

А сад треба видети, у чему је та помоћ, коју је Ђурђија учинила у делу овога убиства главном кривцу Ђорђу.

Истрага је утврдила и оптужена Ђурђија признала: да је главни кривац Ђорђе, оптужену Ђурђију посветио у своју намеру и план извршења убиства над покојним Симом, мужем њеним, те да им овај не буде више никаква сметња за блудне одношаје, у којима су они двоје стајали; да је оптужени Ђорђе пред оптуженом Ђурђијом, из куће, у којој је она газдарица, за извршење овога убиства узео пушку, чему се она, као газдарица није ни успротивила, а не учинивши то, она је тиме пристала на извршење, што је исто као да му је сама тога ради дала пушку; да је, на захтев оптуженог Ђорђа, знајући за убиство, имала те вечери да испрати свога мужа Симу у бостан, где је после и погинуо, па да је ова кад је Сима с вечери дошао кући и пустила га да иде у бостан, где је знала да ће погинути не казујући и кријући од њега, мужа свога, зло које му је припремљено, те је тако и погинуо. Овога убиства не би било, да је оптужена Ђурђија своме мужу казала шта му је спремљено, а није му то казала зато, што је и сама хтела, па и доприносила, да он погине.

Претпостављајући, да и ово узимање пушке пред оптуженом Ђурђијом из куће, у којој је она газдарица, није исто што и давање пушке за ово убиство, и према томе да нема активног помагања главном кривцу од стране Ђурђије, може бити, у питању њенога сачешћа, речи још само о томе: је ли оптужена Ђурђија била дужна своме мужу Сими, кад је пошао у бостан, где је имао погинути, казати, да ће погинути ако оде?

На то дају одговора законске одредбе о браку. Убијени Сима и оптужена Ђурђија били су муж и жена. Дужност њена, да каже своме мужу да зна, да му се о глави ради, изводи се из појма брака, изложеног у §. 60. Грађ. Зак. За тим налази се изрично изложена у одредби тач. 2. §. 94. Грађ. Зак. по којој се одредби брак разводи, ако је једна страна знала о злом умишљају и дејствовању другог против живота супруга и то открила није. Законска дужност Ђурђијина, дакле у овом погледу била је несумњива и због неизвршења те дужности њен је муж погинуо; невршењем ове дужности она је, дакле, помагала убиство свога мужа.

Према оваквом стању ствари, без значаја је упућивање на §. 51. Казн. Зак. под који би законски пропис радња оптужене Ђурђије дошла, као самостално дело, кад би она у односу на убијенога била сасвим страном лице, а не његова законита жена с нарочитом дужношћу.

И Општа Седница Касационога Суда од 7. маја, 1904. год, под Бр. 4866, нашла је, да су противразлози Апелационога Суда Бр. 1946. на закону основани, а да примедбе Касационога Суда Бр. 4377. не стоје.